

Jina: _____ Namba Yako _____

7015/2

KISWAHILI

Desemba 2009

Saa 1½

Sahihi ya Mtahiniwa _____

Tarehe _____

THE KENYA NATIONAL EXAMINATIONS COUNCIL
CERTIFICATE IN EARLY CHILDHOOD DEVELOPMENT
AND EDUCATION

KISWAHILI

Saa 1½

MAAGIZO

Karatasi hii ina sehemu tatu: Insha, Ufahamu na Lughu.

Chagua insha moja kati ya mbili ulizopewa.

Jibu maswali yote ya ufahamu na lughu.

Jibu maswali malatu.

Kwa matumizi ya mtahini pekee

Swali	Upeo	Alama
1	15	
2	15	
3	20	
Jumla	50	

Karatasi hii ina kurasa 7 zilizopigwa chapa.

Watahiniwa ni lazima wahakikishe kuwa kurasa zote za karatasi ya mtiha zimepigwa chapa sawasawa na kuwa maswali yote yamo.

SEHEMU YA KWANZA: INSHA (Alama 15)

Jibu swali 1 au 2

Andika insha moja isiyopungua maneno 300 kuhusu mojawapop ya mada zifuatazo:

1. Mwandikie barua mfadhili wako ukimshukuru kwa kuyadhamini masomo yako katika ch ualimu.
2. Andika insha inayomalizika kwa:
“Nlipoyatazama maisha yangu ya kisogoni, sikuwa na budi kumshukuru Mungu kwa kuninusuru.”

SEHEMU YA PILI: UFAHAMU (ALAMA 15)

Soma taarifa ifuatayo kisha ujibu maswali.

Lugha ni mojawapo ya rasilimali muhimu katika maisha ya binadamu. Pamoja na kuwa lugha kitambulishi cha utamaduni wa jamii mahususi, lugha imetumiwa na binadamu kwa miongo kama nyenzo ya kuwasilisha hisia za moyoni kupitia kwa tungo kama vile mashairi. Hali k lugha hutumiwa na binadamu kuwasilisha haja yake kwa binadamu mwenzake. Si ajabu ba hata mtoto anapozaliwa huashiria kutoridhika kwake na ulimwengu mpya kwa kulifa; hii nd anayofahamu ati.

Aidha, lugha ni kipengele muhimu cha kudumisha umoja na mshikamano wa kitaifa. Watu huzungumza lugha moja ya taifa kama vile Kiswahili hujenga udugu miongoni mwa. Wat hata wanapokutana ugenini, wao hujihesabu kuwa watu wa aila moja licha ya tofauti za kius ambazo huenda zikajitokeza.

Lugha ni chombo muhimu cha kufafanulia na kuenezea sera za kitawala. Mathalan, lugha Kiswahili nchini humu imetumiwa kuwaelimisha wananchi katika sehemu mbalimbali kuhu mbinu za kujikwamua kiuchumi. Vilevile Kiswahili kimetumiwa kuendeshea kampeni za kupambana na magonjwa sugu. Kupitia kwa kampeni hizi, wananchi wamehamasishwa kuh umuhimu wa kuzingatia lishe bora, kudumisha usafi wa mazingira ili kujikinga dhidi ya mag yanayasababishwa na uchafu na kadhalika.

Lugha ni chombo cha kupitisha maarifa na nasaha. Mwalimu kwa mfano hutumia lugha kur mwanafunzi mada mbalimbali. Pia, kupitia kwa methali na semi nyingine, wanajamii hupitisis maarifa mbalimbali na hekima kwa vijana. Si ajabu kumsikia mzee akimhimiza kijana kukal na changamoto za maisha bila kukata tamaa kwa kumwambia, “papo kwa papo kamba hukata jiwe.” Almuradi kila jamii ina mbinu zake za kutumia lugha ili kupitisha thamani zake kwa v mbalimbali. Pamoja na kuwa lugha ndiyo nyenzo kuu ya kujenga na kudumisha mahusiano y ni muhimu kukumbuka kwamba lugha huweza kutumiwa kama chombo cha kutenganisha. H

·huweza kutoka iwapo lugha itatumiwa kiholela.

Kila mzungumzaji wa lugha fulani hana budi kuelewa kuwa zipo kaida ambazo huongoza m lugha katika miktadha mbalimbali. Kwa mfano, mazungumzo kati ya mwalimu na mwanaf na kijana n.k. yanamhitaji kila mshiriki katika mazungumzo hayo kutumia lugha ya adabu. lugha huweza kuwa chombo cha kuleta mafarakano ikiwa itatumiwa na watu kama njia ya k kashfa kuhusu wanajamii wenzao, ambao huenda wakawa na mliazamo tofauti na ile yao.

Maswali

(a) Huku ukirejelea taarifa, thibitisha kuwa lugha ni chombo cha kuwasilisha hisia.

(b) Fafanua umuhimu wa lugha katika kudumisha maendeleo ya kijamii kwa mujibu wa

(c) Eleza msimamo wa mwandishi kuhusu suala la matumizi ya lugha.

(d) Eleza maana ya msamiati ufuatao kama ulivyotumika katika taarifa.

(i) sera _____

(ii) nasaha _____

(iii) Kaida _____

SEHEMU YA TATU: MATUMIZI YA LUGHA (ALAMA 20)

Jibu maswali yote katika sehemu hii.

(a) Andika sentensi ifuatayo katika usemi wa taarifa.

“Nitampendeeza mbunge wetu jambo hili.” Mandu akasema.

(b) Tambulisha matumizi ya kiambishi ku katika sentensi:
Meto amehidi kuwa atakusaidia.

(c) Tunga sentensi kubainisha aina zifuatazo za maneno:

(i) Nomino dhahania

(ii) Kivumishi kionyeshi

- (d) Andika sentensi ifuatayo katika jinsi ya kutendwa.
Waumini wengi walikuwa wakitembelea madhabahu hayo.
-
-
-
- (e) Geuza sentensi ifuatayo katika hali ya ukubwa.
Ngozi za ng'ombe hao ziliuzwa jana.
-
-
-
- (f) Andika maana mbili zinazojitokeza katika sentensi:
Mumbi atawaalika wengine.
-
-
-
- (g) Andika sentensi upya kwa kubadilisha maneno yaliyopigiwa mstari kuwa vinyume.
Topasi aliniomba nikusanye taka hizo.
-
-
-
- (h) Tunga sentensi mbili kuonyesha maana mbili za neno 'kucha'.
-
-
-
- (i) Andika methali yenye maana sawa na: Umoja ni nguvu utengano ni udhaifu.
-
-
-
- (j) Ndama ni kwa ng'ombe, _____ ni kwa ndege.